

چکیده:

مطالعه شهرهای کویری از جمله کاشان نشان می دهد علی رغم اینکه این شهر ها در مناطق گرم و خشک قرار دارند، شکل گیری و رشد آنها همراه با ایجاد هماهنگی و تعادل بین محیط مصنوع و عناصر طبیعی از جمله آب بوده است. علی رغم شرایط سخت دسترسی به آب در این مناطق، معماران همواره سعی می کردند این عنصر حیات بخش را در عرصه های معماری از جمله مسکن، باغ، مسجد و ... وارد کنند و از آن در جهت غنای هرچه بیشتر معماری خود استفاده کنند. هدف از این نوشتار، شناخت چگونگی رابطه ی آب با معماری قدیم کاشان و تحلیلی بر تعاملات فضایی آن ها در این عرصه های معماری است. در همین راستا پژوهش با عنوان طراحی مرکز تاریخ و تمدن کاشان با توجه به این هدف که چگونه می توان ویژگی های موجود در عنصر آب را در معماری امروز نیز به کار برد شکل گرفت. نتایج بدست آمده، نشان دهنده ی تاثیر مستقیم عنصر آب در کالبد معماری بناهای کاشان بود به گونه ای که باعث به وجود آمدن فضاهایی برای ارتباط با آب شده است. از دیگر سو از ویژگی های کیفی آب مانند حرکت، سکون و صدای آن بهره برداری مادی و معنوی شده است و معمار بنا به ویژگی هرفضا برخورد متفاوتی با این عنصر طبیعی دارد. در سازماندهی فضاها، تقریباً تمامی فضاهای اصلی در ارتباط با آب هستند و همزمان از همه ی جنبه های بصری و شنیداری و اقلیمی و ... آن استفاده می کند و میتوان چنین برداشت کرد که روی فعال و زنده ی نما به سمت حیاط و عنصر آب است. این پروژه در قالب دو قسمت پژوهش و طرح در پنج فصل ارائه می شود. قسمت پژوهش شامل چهار فصل اول تحت عناوین کلیات پژوهش، شناخت نظام حضور آب در معماری تاریخی کاشان، شناخت موضوع طراحی و شناخت بستر طرح شکل گرفته است. در بخش اول به اهمیت و ضرورت مساله می پردازیم. بخش دوم شامل رویکرد و مبانی نظری طراحی یعنی شناخت جایگاه آب در معماری کاشان است. در این بخش ابتدا حوزه های نفوذ آب در شهر و سپس عرصه های حضور آب در هر حوزه مشخص شد در ادامه نحوه ی حضور و بروز آب در نمونه های معماری کاشان مطالعه شده، سپس چگونگی ارتباط فضاهای مختلف سه عرصه معماری خانه، باغ و مسجد با آب مورد بررسی قرار گرفت. همچنین به ابعاد مختلف حضور آب در عرصه ی های گوناگون معماری و نحوه ی تعامل آنها با فضای معماری پرداخته شده است که در قالب جداولی ارائه شده اند. در پایان این بخش قواعد و اصول حضور آب در معماری تاریخی کاشان تحت موان نتیجه گیری استخراج شده اند که مبانی نظری طراحی را تشکیل می دهد. در بخش بعد این سوال مطرح می شود که مرکز تاریخ و تمدن کاشان چگونه جایی است؟ و چه ویژگی هایی دارد؟ دارای چه عملکردهایی است؟ نهایتاً در قسمت دوم و بخش طراحی نتایج بخش دوم و سوم منجر به طراحی مرکزی برای معرفی تاریخ و تمدن کاشان با حوزه های نمایشی، آموزشی، پژوهشی و فعالیت مستمر در طول روز و سال و با توجه به حضور و گردش آب و تعامل آن با معماری مجموعه شد.

کلمات کلیدی:

کاشان، تاریخ و تمدن، معماری، آب